

'Ze schoten op alles wat bewoog'

Stichting eist excuses voor bloedbad West-Java in 1947

Negen weduwen en een overlevende van de executies in Rawagede stelden in september 2008 de Nederlandse staat aansprakelijk voor de dood van hun familieleden. De staat verklaarde dat de zaak verjaard is en er geen schadevergoeding komt. Advocaat Liesbeth Zegveld is nu met de zaak bezig. 'Maar het procederen kost geld en dat is inmiddels behoorlijk opgegaan', vertelt Jeffry Pondaag. 'Vergeet niet dat het gaat om 431 mensen die zijn vermoord en dat het maar het topje van de ijsberg is van wat de Nederlanders hebben aangericht.'

Tijdens het gesprek legt Pondaag drie plastic zakjes met specerijen op tafel. 'Kijk', zegt hij, 'dit is kruidnagel, nootmuskaat en peper, allemaal geroofd uit Indonesië door Nederlandse koloniale uitbuiting.' Hij voegt daaraan toe dat de vermogens van Nederlandse multinationals als Shell, Unilever en Philips – 'allemaal bedrijven die met een K van Koninklijke beginnen' – voor een belangrijk deel zijn opgebouwd door uitbuiting van de Indonesische bevolking.

ONAFHANKELIJKHEID

Er stond voor Nederland veel op het spel toen de Japanners in 1945 uit Indonesië vertrokken en de beweging onder leiding van Soekarno en Hatta op 17 augustus van dat jaar de onafhankelijkheid uitriep. Nederland stuurde vervolgens troepen om het koloniale gezag te herstellen en beging oorlogsmisdaden om het verzet te breken. Hueting, die dit als Nederlands militair van dichtbij meemaakte, schreef al in de jaren vijftig en zestig brieven naar de pers om er bekendheid aan te geven. Toch pakte de media dit pas in 1968 op.

Uit de commotie die hierover ontstond, vloeide een regeringsnota voort – de zogenaamde Excessennota. De conclusie was dat er geen sprake was van een systematische campagne en dat het militair optreden zo nu en dan was ontspoord. 'De naam excess alleen al is een eufemisme waar ik tegen heb geprotesteerd', zegt Hueting. 'Destijds heb ik gezegd dat er werd geschoten op alles wat bewoog, maar ik heb ook meegemaakt dat soldaten weigerden onschuldige mensen neer te schieten op bevel van hun officier. Zelfs als de officier hen dreigde met de krijgsraad.'

De historicus die onderzoek deed naar de oorlogsmisdaden tussen 1945 en 1950 is Stef Scagliola. Hueting: 'Ze schreef in het NRC onlangs dat de Nederlandse troepen ook vreselijke dingen hadden meegemaakt. Dan zeg ik, dank je de donder! We hadden er niets te maken!' Hueting is de enige veteraan die openheid van zaken heeft

■ Wassen beelden in Balongsari (het voormalige Rawagede) tonen het gewelddadige optreden van Nederlandse militairen op 9 december 1947

De Indonesische stichting Comité Nederlandse Ereschulden (yayasan K.U.K.B.), eist al jaren excuses van de Nederlandse regering voor het bloedbad in het dorp Rawagede op West-Java in Indonesië. Nederlandse soldaten moordden daar in 1947 bijna de gehele mannelijke bevolking en kinderen uit. **Hans Lammers** sprak met de voorzitter van het comité **Jeffry Pondaag** en oorlogsveteraan **Joop Hueting**.

gegeven. Na het gesprek laat hij in zijn werkkamer de vele mappen met stukken over de kwestie zien die hij in de loop der tijd heeft verzameld, waaronder veel krantenartikelen, maar ook steunbetuigingen. Eén is bijzonder interessant: een brief van een medewerker van de Krijgsraad in Jakarta

'De naam excus alleen al is een eufemisme waar ik tegen heb geprotesteerd'

die daar van 1948 tot 1950 had gezeten. Hij schrijft: 'Ik heb daar al gauw genoeg gehoord om te begrijpen dat door ons op grote schaal gruwelijke dingen werden gedaan, in het bijzonder bij het verhoren van gevangenen. Dat dit mogelijk was, zo kort nadat we in 1940-'45 hetzelfde van de Duitsers hadden meegemaakt, heeft mij vervuld met een soort verlamming waar ik jarenlang niet overheen heb kunnen komen.'

FOLTERINGEN

In de brief doet de medewerker verslag van de verhalen die hij opving van Nederlandse onderofficieren die trots vertelden over folteringen met elektrische stroom, verdachten die met hun armen en benen werden vastgebonden en herhaaldelijk uit een rijdende auto werden gegooid. Verder stelt hij dat de Krijgsraad 'welbewust de oor-

logsmisdaden niet vervolgde'. Een van de drie uitzonderingen die hij noemt was een Nederlandse officier die een gevangene met benzine overgoten had en daarna levend had verbrand. 'Deze man werd vrijgesproken van doodslag en kreeg een licht strafje voor dood door schuld.'

Pondaag schreef begin juni een brief naar premier Balkenende waarin hij stelt dat de Excessennota van de regering uit 1969 zeer onvolledig is en dat een nieuw onderzoek noodzakelijk is. Recentelijk is namelijk gebleken uit correspondentie uit 1948 tussen de toenmalige opperbevelhebber van het Nederlandse leger luitenant-generaal Spoor en procureur-generaal Felderhof dat deze op de hoogte waren van de moordpartij in Rawagede. Ook blijkt dat zij beiden niet voor vervolging van de verantwoordelijke majoor waren, gezien de mogelijke gevolgen voor zijn carrière.

Pondaag: 'Het comité had de regering opgeroepen om op Veteranendag op 27 juni bekend te maken dat alsnog onderzocht zal worden wie wel en wie niet aan de misdaden in Indonesië heeft deelgenomen. Het zou een daad van fatsoen zijn tegenover de slachtoffers, die niet geweigerd kan worden om redenen van politieke opportuniteit.' Vooralsnog blijft de regering weigeren om een nieuw onderzoek in te stellen.

Voor donaties en meer informatie:
www.kukb.nl